

Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva u-
lica št. 5.

Telefon 3/VI.

Letnik 2.

Maribor, torek 4. februarja 1919.

Štev. 28.

Resnica o Mariboru.

Ljubljanski kor. urad objavlja z dne 2. februarja:

O nemirih v Mariboru, ki so se pripetili 27. jan. 1919, ko je bila tamkaj ameriška misija podpolkovnika Milesa, je dež. vlada za Slovenijo izdala na podlagi dosedanjih rezultatov preiskave to-le uradno poročilo:

Izza razpada Avstrije je Maribor pod upravo ljubljanske vlade. To stanje, ki odgovarja etničnim in gospodarsko-prometnim potrebam dravske doline, je bilo uradno priznано po nemško-avstrijski vladi z noto državnega tajnika dr. Bauerja z dne 22. jan. 1919, ki je obljubil imenoma te vlade, da ne bo na ozmlju, upravljanem po ljubljanski vladi, izvrševala nobenih činov državne sile (Hoheitsrechte). Pod jugoslovansko upravo nastopivši red v Mariboru pa ni pogodu turbulentnim elementom, ki zlorabljajo narodne čute, izkušajo po vsaki ceni izzvati socialne nemire tudi v jugoslovanskem območju. Ko je 27. januarja 1919 potovala ameriška komisija podp. Milesa skozi Maribor, se je zdel tem elementom trenotek primeren, da Maribor siloma iztrgaio jugoslovanski upravi. Jugoslovanske oblasti so bile o pripravih boljše vestičnih elementov poučene, vendar se z ozirom na značaj ameriške misije, ko je napovedana manifestacija zavzela nacionalno pretezo, sklenile dopustiti jo, dokler se ne gode nasilja. General Maister kot zapovednik mariborskega vojaškega poveljstva je 27. jan. dopoldne izdal ukaz, da se naj občinstvu dopušča neoviran izraz mišljenja in manifestiranja. Zlasti naj se prepreči vsako krvolitje. Ta ukaz kaže razliko med postopanjem jugoslovanskih oblastij in nastopom Nemcev na Koroškem, kjer se vsaka izjava za Jugoslavijo preprečuje z nasiljem. To prostost so zlorabili elementi, ki žele nemir po vsaki ceni in ki so jim prišli na pomoč deli nemškega meščanstva. Vsled napada na policijo in vojakke, je prišlo do krvolitja. Deželna vlada je nemudoma uvedla najstrožjo preiskavo zaradi tega obžalovanja vrednega dogodka. Ta preiskava je podala nastopno sliko:

Ko je ameriška komisija 27. januarja po 12. uri opoldne že zapustila mestno hišo, je množica, ki se je nahajala pred njo, brez povelja napadla policijskega komisarja Senekoviča. Pobila ga je na tla in ga tam tolkla po glavi. Iztrgala mu je revolver. Policijska straža je Senekoviča rešila smrti, množica pa je potiskala njo in na pomoč prihiteli vojakke bolj in bolj proti zidu mestne hiše. Nato je množica vojakke dejansko napadla, jih suvala, jim pljuvala v obraz in se jih lotila brahialno, hotela jim izviti puške iz rok. Tedaj je iz demonstrirajoče množice počil strel iz revolverja na vojake. Strel je zadel bajonet poddesetnika Vincenca Pinterja tako, da je odstreljen kos s silo priletel v glavo desetniku policijske straže Antonu Pučniku. Potem se je oddal iz množice na vojakke še en strel, ki je šel mimo ušes desetnika Lovrenca Slobca. Policijski stražniki, ki so bili z vojakki vred hudo ogroženi, so večkrat pozvali množico, naj se umakne, sicer se bo rabilo orožje. Ko pa so se oddali strel in se je množica ruvala z vojakki za orožje, so vojakki v skrajnem silobranu naposled sami začeli streljati, in sicer naprej v zrak, ko pa je množica še bolj pritiskala ter je en civilist zaklical: „Nicht weichen, der Sieg ist unser!“ so ustrelili nekateri v smrti nevarnosti sami brez povelja med napadalce, ki so se zaobrili v beg šele, ko so ležali mnogi ranjeni na tleh. Ta dejanski stan je potrjen po celi vrsti zanesljivih prič, kojih izpovedbe so vladi na razpolago.

Vse to je dokazano tem bolj, ker so jugoslovanskim red vzdržujočim oblastim sovražni individui že ves dan napadali posamezno in v gruclah jugoslovanske vojakke s psovskami in z dejanskimi nasilstvi, pljuvali proti njim in na glas izjavljali, da bo ta dan konec jugoslovanske uprave in da bodo pobili vse Jugoslovane. Razne okoliščnosti pričajo, da so se demonstrantje hoteli polastiti mestne hiše. Zanašali so se na prisotnost ameriške komisije, misleč, da bo oblasti ovirala pri energičnih korakih. Pričakovali so zmago tako gotovo, da je trgovec Reinfried ob eni popoldne brzojavil v Celovec, da je „Maribor zopet nemški“. Brzojavka se je inhibirala. Glavnega napadalca na komisarja dr. Senekoviča, brezposelnega Viktorja Tajnikerja, je policija že aretirala in pri njem našla Senekoviču odvzeti revolver, v katerem manjka en naboj. Na licu mesta so našli tri polne in en izstreljen revolverski naboj. Značilna je tudi izjava nemškega reditelja Černeta napram nadredarju četovodji Aleksandru Filipčiču, ko so se začela nemška nasilstva, da ne more več jamčiti za mir, videč, da hočejo Nemci zanetiti nemir. (Unruhe stiften). Priča profesor Dračun potrjuje: Ko so Nemci že bežali, so izkušali posamezni vodje množico še zadržati za nov boj in je eden tožil: „Auf diese feige Bande ist kein Verlaß . . . statt die par Mandeln zu entwaffnen . . .“

Vlada smatra na tej podlagi in še celi vrsti drugih poročil za ugotovljeno, da so hoteli 27. januarja nezadovoljneži v Mariboru nasilno odstraniti sedanjo uredbo. Popolnoma odobrava postopanje lokalnih oblastij, zlasti zapovednika generala Maistra. Vendar mora oblastim pri-

pomniti, naj odslej ne dopuščajo nobenega zbiranja, zakaj popuščanje se zlorablja in rodi sadove, kakor je bil dogodek 27. pr. m. Maribor, na važnem križišču stoječ močno industrijski kraj, smatrajo neki elementi za prehodno točko, da zanetijo požar brezmiselne prekucije tudi v Jugoslaviji.

Mi smo svetui in zlasti ententi kot elementu miru dolžni, da tega ne dopustimo. Prebivalstvu hočemo poskrbeti pravično ravnanje v socialnem pogledu in boljši položaj, kakor je v Nemški Avstriji, zlasti glede prehrane. Ne moremo dovolj ogorčeno obsojati profesorjev nemških zavodov, katere smo, uvažujoč pravice manjšin, pustili odprte, dasi ti ljudje nam poprej niso privoščili srednjih šol, sedaj pa so to popustljivost poplačali s tem, da so ubogo mladino naglali na ulico v nasilje za brezupna gesla in prevrat, dočim so se sami poskrili. Vlada izreka zaničevanje tem ljudem in pozivlje šolske oblasti, naj preženejo politiko prevrata iz šolstva. Vse oblasti so pozvane, da poslujejo energično, pa vseskozi pravično.

Političen pregled.

Ultimat Gradcu. Zaradi preganjanja Slovencev v Gradcu je ugovarjala naša vlada pri deželni vladi v Gradcu. Ta je odgovorila, da je te represalije proti graškim Slovincem uvedla kot protiredbu zaradi krvavih dogodkov v Mariboru in da bo iste takoj ustavila kakor hitro bodo za to dani predpogoji. S tem odgovorom se naša vlada in zadovoljila in je poslala sledeči ultimatu: „Stališče tamošnje vlade, da je upravičena, razveljavljanje na ozemlju, katero upravljamo mi, storjenih ukrepov, ali zaradi vzdrževanja reda izdanih naredeb izsiliti s tem, da konfinira ali internira nedolžne Jugoslovane, ne nasprotuje samo mednarodnim načelom, marveč tudi naziranju dunajske državne vlade, ki nam je še 22. januarja po državnem tajniku za zunanje stvari, dr. Bauerju, uradno brzojavila, da nemško-avstrijska vlada na ozemlju, katero upravljajo Jugoslovani, do sklepa miru ne bo uveljavljala nikakšnih državnih vladarskih pravic. S tem je dunajska vlada tudi s svoje strani priznala zakonitost tačasne jugoslovanske uprave v ozemlju, katero so zasedli Jugoslovani, in nima nobene pravice, posegati v našo upravo. Tem manj je v to upravičena njej podrejena graška deželna vlada. Zato je prisilni ukrepi graške deželne vlade zoper posamezne v Gradcu stanujoče Slovence nimajo značaja represivnih odredob, temveč so zgolj čini izzivajoče samovoljnosti, ki nas silijo, da sežemo po represalijah, če ne pojde drugače. Če ne prejmemo do ponedeljeka opoldne uradnega obvestila, da so persekucijski ukrepi v vsem obsegu preklicani in vse uvedene

persekucije ustavljene, se bomo videli prisiljene, da že jutri posežemo po enako tehtnih ukrepih zoper ljubljanske Nemce. Iz Gradca je včeraj pravočasno prišel odgovor. Štajerska deželna vlada je javila, da niso njeni člani prisotni. Vsled tega prosi za odlog in obljublja, da se bo vršila seja v Gradcu drevi, nakar dajo takoj odgovor. Nadejamo se, da sreča naše sosede pamet, sicer treba izvršiti grožnjo.

Novi nemški napadi na Štajerskem. Nemška štajerska »Volkswehr« je zasedla l. t. m. gorsko vas Kaplo pri Arvežu, katera dosedaj ni bila zasedena niti od naših, niti od nemških čet. Ker so torej sedaj Nemci zasedli kraj, ki so ga naši smatrali kot nekako nevtrarno točko, so Nemci prelomili dano obljubo, da ne bodo zasedli kraja južno določene črte. Zaradi tega upamo, da bo imela tudi naša armada proste reke za nadaljno prodiranje.

Naša severna meja trdna. Zadnji čas se je raznesla po naših krajih, posebno tam, kjer jim položaj na severni meji ni znan, vest, da bomo morali zasedene kraje na severni meji izprazniti. Ta vest pa je popolnoma neutemeljena in izmišljena. Naše postojanke stoje trdno in lahko nasprotno rečemo, da je naša severna meja tako utrjena, kakor še nikdar poprej. Vsaka nevarnost ali bojazen je popolnoma izključena. Vsi naši obmejni kraji so zasedeni od našega vojaštva.

Raznarodovanje v Prekmurju. Ogrski škof grof Mikeš v Sombotelju je začel predstavljati iz slovenskega Prekmurja narodno delavne kaplane in župnike v čisto mažarske kraje. Ljudstvo v Prekmurju odločno ugovarja proti tem nasilnim odredbam mažarskega škofa. Slovenci v Belčincih so vsi podpisali protestno izjavo, da je iz te čisto slovenske župnije odstranil vse slovenske duhovnike in jih namestil s samimi Mažari. Grof Mikeš je protest odklonil s pripombo, da so bila ta premeščanja v interesu cerkve v Prekmurju. Med prekmurškimi Slovenci vlada zaradi tega postopanja mažarskega škofa veliko razburjenje.

Amerika posreduje med Italijo in Jugoslavijo. Amerika predlaga nekatere spremembe, kako bi došlo do trajnega sporazuma med Italijani in Jugoslavlani. Amerika izključuje vse strateške argumente in obljublja vso svojo podporo, da privede jugoslovansko državo do popolnega razoroženja.

Mariborske novice.

Uradniška mensa. V Gambrinovi gostilni v Lutherjevi ulici obstoja že dalj časa uradniška mensa, ki jako po nizki ceni nudi tukaj nastavljenim uradnikom dobro kosilo in večerjo. To v vednost tistim uradnikom, ki mogoče drugod iščejo hrane.

Minolo soboto zopet ni bilo nič špeharjev na trgu. Doma pa pridno koljejo svinje. Kam gre vso meso in špeh? Na trgu nimajo mesarji napisanih cen, po katerih prodajajo. Zato zahtevajo poljubne cene. Občinstvo naj samo kontrolira cene pri prodaji. Samo na ta način je mogoče nastopiti proti tistim, ki zahtevajo oderuške cene.

To je oderuško! Poroča se nam, da prodajajo nekateri prodajalci povojeno meso, ki ga dobijo od mestnega gospodarskega urada po 36 K klg, da si je predpisana cena 26 K. Opo-

zarjamo, da se naj na da njihče več goljufati od takih ljudskih izkoriščevalcev.

Na sramoten oder je prišel desetik Kmetič Franc, doma iz Leiteršberga. Pobegnil je kot bolnik iz tukajšnje rezervne bolnice.

Menjavanje nežigosanih in žigosanih bankovcev. Zadnjič smo poročali o slučaju, da si neki ljudje nežigosano krono zaračunijo samo po 80 vin. To je seveda neke vrste oderušstvo. Zamenjati pravzaprav sme samo banka. Če pa kdo izmed privatnih nekako iz prijaznosti napravi uslugo, da sprejene nežigosan denar, ne sme pri tem ljudi odirati. Pri banki namreč doslej, ko še sploh kurz ni določen, ne sme biti nobenih diferenc, najmanj pa tako velikih, 20 odstotnih.

Kaj je s tobakom? V dneh državnega prevrata se je po Ljubljani govorilo, da je novi ravnatelj tobačne tovarne pri prevzemu službe našel več vagonov listja, pripravljenega za naš tobak. Nasprotno pa, da je bilo še za par vagonov pripravljenega pristnega tobaka za Nemce. Prisegali so na vse svetnike, da so za nas pripravljeno bukovo listje in hmeljeva peresa vrgli ven iz tovarne in da dobimo zopet pristen tobak. Ampak zdaj je tega že 4. mesec, pa vsaj mi v Mariboru kadimo še vedno listje, samo s tem razločkom, da je bilo prejšnje veliko bolje predelano, kar se nam prodaja, pa je največji smet in zdravju jako škodljiv. Zadnjič smo slišali, da so v neki trafiki v Mariboru vojaki z orožjem grozili trafikantini, ker jim ni hotela dati več tobaka. Kako to? Kaj vojaki ne dobijo pristoječo jim množino tobaka pri svojih oddelkih? Najbrž da ne, sicer bi ne stikali za tem listjem še po trafikah, kjer ga navadno tudi za naš civiliste nima. Zakaj se v Ljubljani dobi dovolj in dobrega tobaka?

Prodaja pri mestni aprovizaciji. Kislo zelje po 1 K 20 v. kislja repa po 60 v. Opozarjamo občinstvo, naj ne kupuje drugod dražje.

Krompir brez kart prodajajo trgovci: Laufer, Murko, Zentner, Mikaevič, Opelka. Kilogram stane 90 vin.

Povojeno meso, ki ga dobivajo trgovci po 24 K od mestnega gospodarskega urada, smejo prodajati na drobno le po 26 K klg in ne kakor se je po nekod zgodilo po 36 K. Kdor ga dražje prodaja, naj se nam naznani, da njegovo ime priobčimo.

Krma za konje se bo prodajala po 35 v klg 6 februarja na Tržaški cesti 1. Nakaznice izdaja mestni gospodarski urad.

Dopisi.

Radgona. Danes po noči so napadle nemške tolpe mesto Radgono. Naše čete so zayzele postojanko ob mostu.

Romar iz Pobrežja. Ko so naši »priateljeli« s krvavimi bučami »zasedli« rotovž, sem prišel v gnječo tistih, ki so še celih udov v »laufsritu« premerili državni most. Vprašal sem, če se ne motim Rojkota iz Pobrežja, kaj to pomeni. Odgovoril mi je zmagoslavno: »Ja, wissens denn nicht, unser deutsch-österreichisches Militär ist am Rathaus eingezogen.« Aha, zatorej, sem dejal, tako hitite, to veselo vest oznanjat Pobrežanom? Odgovora nato seveda nisem nobenega dobil, ampak moji podplati so dobili — mrzlico. Ker sem mestnega zdravnika dra. Leonharda zastojal iskal v uradu in na domu — mož je dopoldne »manifestiral«, popoldne pa »šival« — sem šel do dra. Šustarja in ta mi je svetoval, naj le veliko romam, to je zdaj najboljša zdravilo za strganje podplate. In res sem ga ubogal. Ubral sem jo najprej na Pobrežje. Naši apostoli, patroni »lepe gospe« v N. D. se pri vsaki priliki pridušajo, da so z evangelijem narodne zavesti vtrdili bližnjo okolico Maribora. Sem de-

jal sam pri sebi, pojdi pa pogledj, kako se je kaj obnesel ta evangelij. Ko zlezem pod železniškim tunelom zopet na plano, srečam kopico otrok. Izprva sem mislil, da lajajo in oponašajo nemške cučke. Ko jih malo pozorneje poslušam, sem se še le zavedel, da govore poberško nemščino. Kriste plejson, sem dejal sam pri sebi, to naj bo mladina iz narodno zavednega Pobrežja, iz te kmečke vasi? Prijela me je silna žeja — gospod general, nikar ne zamerite, vsaj veste iz lastne izkušnje, hudič uganja svoje skušnjave najraje z največjimi svetniki. Mahnem jo v prvo gostilno na desno, v veselem pričakovanju, da pridem v pristno slovensko gostilno. Pogledam napis: »Jägerwirt« — no, to ga imaš! Vprašam možakarja stoječega na pragu, če ni tu v bližini kakšne slovenske gostilne. »O so gspot Simonitsch Jägerwirt dobra Slovenci,« se mi zlodej nemčurški porogljivo odreže. Možakar je moral uvideti, da mu tega ne verujem, oprostil se je, da on ne razume tako »dober windiš«, zaupal mi je v svojem, to se pravi v jeziku naših renegatov, prav čedne stvari. Tako med drugim tudi, da je Simonitsch tudi eden tistih, ki je za pripadnost mariborskih renegatov raznašal po Pobrežju listke in pole za podpis. Razen dveh gospodarjev, je ves Poberš za Nemško Avstrijo. Kako je to mogoče? Možakar mi je razložil, kaj vse so jim gospodje iz mesta obljubili, če se bližnji vaščani izrečejo za nemško republiko in kako so grozili, kdor bi se javno izdal za Jugoslavijo. Kaj sem še nadalje doživel, o tem prihodnjič.

Razne novice.

Neukusno! Ljubi »Alldentsches Tagblatt« piše neduhovite »lveri iz težkih dni«, v katerih citira »Arbeiter-Zeitung« glede Roze Luksemburg: »Poljska židinja grde vnanjsti.« Dalje: »Nedvomno pa je bila nadarjena govornica, ki se ni preplašila niti osebnih razžalitev.« »Tagblatt« pristavlja: Tu imamo staro povest, ki je vedno nova. Čreda ovac leti za backom, ki najglasneje bleketa. Gosi drvijo za ono, ki najbolj kriči. — Ne mislim zagovarjati Roze, ampak mislim, da se resnica te primere vidi najbolj na Vsenemcih, za katerim krikom je drvel ves nemški narod v prepad. Ali ne bo res?

Turki beže iz Evrope! »Echo de Paris« poroča, da bo turški sultan kmalo zapustil Evrope in preložil svojo prestolico v Malo Azijo. Carigrad postane mednarodna luka.

Pšenice se boje. V angleškem strokovnem listu »Cora Trade News« pišejo, da bo žetev l. 1919, preplavila in zakopala Ameriko v pšenico. Z visokimi cenami, pogodbami in živo propagando so Združene države dosegle, da se je obdelala in obsejala s pšenico tako ogromna površina zemlje, da bo dežela v šestih mesecih, ako bo letina količak ugodna, naravnost zasnežena s pšenico. Državi preti finančna kriza, ker se je obvezala farmerjem za tako visoko ceno, da bo morala šteti za pšenico približno 12 milijard kron. Sedaj je pa treba računati, da bodo tudi Argentinijska, Avstralijska, Kanada in Indija pridelale toliko pšenice, da bodo mogle pokriti potrebščino vseh uvoznih dežel. Tako utegne Amerika ostati brez enega samega kupca za ogromne množine svoje pšenice, neglede na to, da bo morala država trpeti razliko med cenami na svetovnem trgu in ceno, ki jo je obljubila farmerjem. — Ali je čudno na tem svetu: milijoni in milijoni se strdajo ali bolje: stradamo kruha, pa nam dalekovidni ljudje že prorokujejo, da nas čaka v bližnji bodočnosti druga, ravno nasprotna nevarnost: da se zadušimo v pšenici. No, če se bomo pretolkli skozi lakoto, se bomo že še »prejedli« tudi sbozi preobilje! Da bi le še skoro prišla nad nas ta »nesreča«!